

**EDUCATIONAL ENVIRONMENT - IMPORTANT FACTOR IN RESPECTING THE
CHILD`S RIGHTS
MEDIUL EDUCAȚIONAL – FACTOR IMPORTANT ÎN RESPECTAREA
DREPTURILOR COPILULUI**

Mihaela PAVLENCO,

dr. conf. univ., Universitatea Pedagogică de Stat „I.Creangă” din Chișinău

CZU: 373.2

Summary: The educational environment is a set of intrinsic and extrinsic factors, which ensure the harmonious development of preschool`s personality. The organization of educational activities in kindergarten must be built on the principle to approach the child holistic from the perspective to respect his needs and interests, thus achieving the rights of children to have a quality education.

Rezumat: Mediul educațional reprezintă un ansamblu de factori intrinseci și extrinseci, care asigură dezvoltarea armonioasă a personalității copilului de vârstă preșcolară. Organizarea activităților educaționale din grădiniță trebuie să fie construite pe principiul abordării holiste a copilului din perspectiva centrării pe necesitățile și interesele copiilor, respectându-se, astfel, drepturile copiilor la o educație de calitate.

Key words: educational environment, preschools, child`s rights, preschool age

Cuvinte-cheie: mediu educațional, preșcolari, drepturile copiilor, vârstă preșcolară

Dezvoltarea armonioasă a copilului de vârstă preșcolară depinde de respectarea drepturilor copiilor *la supraviețuire*, care acoperă cele mai primare nevoi ale vieții copiilor: viață, nutriție, îngrijire medicală etc., *la o dezvoltare sănătoasă*, exprimate prin drepturile la educație, joacă, acces la informație ș.a., dreptul *la protecție* ce se reflectă în protecția copilului împotriva practicile periculoase, a violenței, abuzului și dreptul *la participare* manifestat prin dreptul de a lua decizii, de ași exprima liber opiniile.

Respectarea acestor drepturi constituie o necesitate majoră în realizarea activităților educaționale din grădiniță. Chiar și documentele de politici educaționale subliniază aceași idee, afirmând că în cadrul Sistemului de educație timpurie copilul deține următoarele drepturi:

- de a fi educat într-un mediu sigur, în care să beneficieze de protecție fizică și emoțională;
- de a avea acces la toate materialele și resursele educaționale;
- de a participa la procesul educațional și de a fi asistat și susținut de educator;
- de a fi tratat cu respect și corectitudine și de a fi protejat de abuzul de autoritate;
- de a fi protejat de impunerea unor restricții care nu sunt absolut necesare;
- de a învăța cu plăcere și interes și de a înțelege utilitatea cunoștințelor dobândite;
- de a beneficia de asistența unor servicii sociale, atunci când e cazul;
- dreptul la intimitate și confidențialitate [2, p.21].

Deci, pentru realizarea acestor drepturi este necesar de a crea un mediu educațional sigur, apt să realizeze dezvoltarea armonioasă a personalității copilului de vârstă preșcolară.

Potrivit savantului S.Cristea mediul educațional reprezintă ansamblul factorilor natural și sociali, materiali și spirituali, angajați în activitatea de formare-dezvoltare a personalității umane conform unor obiective stabilite în mod explicit și/sau implicit la nivelul comunității educative naționale, teritoriale, locale” [4, p. 243].

În context similar, L.Franțuzan, S.Nastas și I.Hîncu definesc mediul educațional școlar ca totalitatea factorilor interni și externi care influențează realizarea procesului educațional în învățământ, fiind un mediu organizațional complex, care prioritizează exigențe de natură psihologică și socială a subiecților implicați: copil, cadru didactic [5, p.9].

Din altă perspectivă Г.Ю. Беляев afirmă că prin „mediu de învățare” se subînțelege mediul instructiv-educational al unei instituții concrete de învățământ, care este modelată de activitatea pedagogică și a personalului administrativ [8, p. 72].

Din aceste afirmații stabilim că mediul educațional poate fi definit din perspectiva managementului grupului de copii și din perspectiva spațiului fizic. Managementul grupului de copii joacă un rol esențial în crearea unui mediului educațional favorabil dezvoltării relațiilor interpersonale. G.Albu identifică două tipuri de relații interpersonale care sunt dezvoltate în cadrul organizării mediului educațional: relații competitive și de cooperare.

Relațiile competitive, într-o anumită măsură, au efecte pozitive asupra personalității copiilor de vârstă preșcolară. Prin prisma relațiilor competitive copiii depun eforturi mai mari, sunt învățați să lupte, să persevereze și să fie pregătiți pentru a face față oricărei provocări, fapt ce favorizează realizarea dreptului de a învăța cu plăcere și interes, pe de o parte, și din altă perspectivă, dreptul de ași manifesta propriile opinii și decizii.

Activitățile din grădiniță sunt organizate din perspectiva asigurării relațiilor de cooperare între copii. În cadrul acestor activități copilul își satisfac nevoia de a se cunoaște unii pe alții, identificând interese comune, își satisfac necesitatea de comunicare prin evidențierea informației care-l interesează. În condițiile date preșcolarii își formează emoții precum: empatia, respectul, încredere în propriile forțe, prietenia, etc.

De aceeași părere sunt cercetătorii L.Franțuzan, S.Nastas și I.Hîncu, care afirmă că mediul constant de cooperare duce la un climat mai puțin supus tensiunilor în care fiecare poate lucra potrivit propriilor capacități, totodată un astfel de mediu dezvoltă relații de prietenie, de încredere, de solidaritate, de încredere în forțele proprii, condiții optime de dezvoltare a personalității [5, p.36].

În procesul educațional din grădiniță copiii relaționează nu numai cu semenii sau colegii, dar și cu cadrul didactic. Educatorul în actul educațional are rolul de a crea o atmosferă în care să se pună accent pe starea de bine a copiilor. Din acest motiv cadrul didactic trebuie să organizeze activitățile educaționale reieșind din necesitățile intelectuale, emoționale și fizice ale copiilor asigurându-se astfel, dreptul la educație, joacă și acces direct la informație și la propria sa formare.

În acest sens, L. Cozolino susține faptul că prin mediu susținător se subînțelege un spațiu interpersonal, care generează reglarea emoțională, siguranța și încurajarea, astfel încât, susține încrederea reciprocă, explorarea și învățarea adaptivă [3, p. 123].

Deci, educatoarea trebuie să organizeze un spațiu educativ, care să asigure selectarea materialelor și a jocurilor conform particularităților individuale ale copiilor, deoarece un mediu bine structurat în funcție de necesitățile copilului oferă posibilitatea acestuia de a participa la activități de observare și explorare în care preșcolarul are capacitatea de a acționa, de a pune întrebări, de a soluționa probleme și de a lua decizii.

Asigurarea unei instruiți centrate pe copil din perspectiva abordării holistice a acestuia se realizează într-un mediu educațional bine organizat și la nivel fizic, deoarece mobilierul, luminozitatea, culoarea și mijloacele didactice utilizate în actul educațional influențează direct randamentul școlar. Spațiul fizic caracteristic vârstei preșcolare este organizat mai deosebit, fiind centrat pe centre de interes. Materialele propuse în activitățile din centre trebuie să fie variate, care să motiveze curiozitatea copiilor pentru a-și urmări propriile interese de cercetare. Datorită faptului că fiecare copil are ritmul său de dezvoltare, mijloacele didactice și activitățile desfășurate în centre trebuie să se centreze pe diferite stiluri de învățare ale preșcolarilor. În acest context este asigurat dreptul de a fi participant activ al propriei formări prin prisma unor activități individualizate. Deci,

copilul are posibilitatea de alege centrele de activitate, colegii cu care colaborează și unele materialele cu care să acționeze.

În contextul dat J.Piaget sublinia faptul că amenajarea spațiului în centre de activitate stimulează lucrul în colaborare, încurajează interacțiunile copiilor în procesul activității și comunicarea liberă, negocierea, expunerea și argumentarea opiniei proprii, creativitatea soluțiilor, adică oferă posibilități de exersare a relațiilor sociale și - un lucru de mare valoare în copilăria timpurie - posibilitatea de a învăța unul de la altul [7].

Activitățile în centre asigură formarea competențelor copiilor de vârstă preșcolară pe diferite arii de interes precum științe, arte plastice, jocuri de masă, bibliotecă, construcții, jocuri de rol, nisip și apă. Fiecare centru oferă terenul unei activități în care copiii se vor familiariza cu diferite corpuri, fenomene, procese din diverse sfere a vieții umane. Pentru organizarea centrelor de interes este necesar de a respecta anumite cerințe precum [6, p. 71]:

- identificarea spațiului suficient pentru fiecare centru;
- asigurarea mobilierului adecvat;
- identificarea posibilităților de separare a centrelor;
- asigurarea securității spațiului de joc;
- selecționarea materialelor/mijloacelor educative;
- crearea posibilităților de alegere a altor materiale;
- design-ul spațiilor astfel încât să fie funcționale și ușor accesibile;
- crearea culoarelor de trecere dintr-un centru în altul;
- identificarea spațiului de expunere/evaluare a produselor/rezultatelor copiilor;
- identificarea posibilităților de intervenție/sprijin din partea adultului.

Analizând aceste cerințe de aranjare a centrelor de activitate stabilim faptul că drepturile copiilor sunt respectate în totalitate, iar procesul educațional la nivelul Educației timpurii este asigurat nu numai cu un cadru normativ, dar și unul operațional.

Deci, organizarea activităților educaționale din grădiniță, indiferent de tipul lor, are ca prioritate respectarea drepturilor copiilor, abordându-l pe preșcolar ca entitate holistică, aptă să-și realizeze necesitățile și interesele sale de cunoaștere.

Referințe bibliografice:

1. Albu G. Relațiile interpersonale. Aspecte instituționale, psihologice și formativ-educative. Iași: Institutul European, 2013.
2. Cadrul de referință a Educației Timpurii din Republica Moldova. Chișinău: Lyceum, 2018.
3. Cozolino L. Predarea bazată pe atașament. Cum să creezi o clasă tribală. București: Editura Trei, 2017.
4. Cristea S. Dicționar de pedagogie. Chișinău-București: Grupul Editorial Litera, 2000.
5. Franțuzan L., Nastas S., Hîncu I. Mediul educațional școlar în contextul implementării curriculumului. Chișinău: Institutul de Științe ale Educației, 2020.
6. Ghidul cadrelor didactice pentru educația timpurie și preșcolară. Chișinău: UNICEF, 2008. https://mec.gov.md/sites/default/files/ghid_cor3.pdf
7. Piaget J. Psihologia inteligenței. Chișinău: Cartier, 2008.
8. Беляев Г.Ю. Педагогическая характеристика образовательной среды в различных типах образовательных учреждений: дис. канд. пед. наук. Москва, 2000.